

PROJEKTAS VP1-2.2-ŠMM-04-V-01-001
**„MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14-19 METŲ MOKINIAMS, II ETAPAS: GILESNIŠ
MOKYMOSI DIFERENCIJAVIMAS IR INDIVIDUALIZAVIMAS, SIEKiant UGDYMO KOKYBĖS, REIKALINGOS
ŠIUOLAIKINIAM DARBO PASAULIUI“**

**BENDROJO KURSO MODULIO PROGRAMA
„XIX – XX a. ISTORIJA“
XI–XII KL.**

(35 VAL.)

I. Bendrosios nuostatos

1. Įvadas

Istorijos modulio programa (toliau – Programa) skiriama mokiniams, besimokantiems istorijos pagal vidurinio ugdymo istorijos bendrojo kurso programą. Vidurinio ugdymo pakopoje mokiniai jau turi reikiamų žinių ir gebėjimų pagrindus, todėl istorijai mokytis keliami nauji kokybiniai tikslai. Šioje programoje stengiamasi struktūruoti ir susisteminti žinias, plėtoti gebėjimus ir ugdyti nuostatas, įgytas per ankstesnius mokymo etapus. Ši programa sudaryta modulio principu. Modulinis mokymas – mokymas, kurio turinys susideda iš savarankiškų, vienas su kitu derančių modulių. Mokymas moduliais leidžia labiau diferencijuoti ir individualizuoti mokymą, atsižvelgiant į mokinių pasirengimą, poreikius, gebėjimus, polinkius.

II. Tikslas, uždaviniai, struktūra

2. Tikslas

Istorijos mokymosi pagal bendrojo kurso programą vidurinėje mokykloje tikslas – ugdytis istorinį mąstymą ir juo naudotis, suprantant Lietuvos visuomenės raidos Europos kontekste tendencijas ir savo kaip Lietuvos piliečio, europiečio tapatybę. Tad, šio modulio tikslas – ugdytis istorinį mąstymą ir naudotis istorija, suprantant Lietuvos visuomenės raidos XIX–XX a. tendencijas Europos kontekste

3. Uždaviniai

Šis bendrojo kurso modulis prisideda prie mokinių istorijos dalykinės kompetencijos ugdymosi. Kompetencija – tai gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma. Tad pagrindiniai kurso uždaviniai ir yra susiję su gebėjimu:

- paaiškinti svarbiausius istorijos įvykius, reiškinius, procesus, lėmusius ir lemiančius dabartinės visuomenės raidą; vertinti istorinių asmenybių poveikį visuomenės istorinei kaitai ir jų veiklos priklausomybę nuo epochos;
- gebėti analizuoti istorijos įvykius, reiškinius bei procesus ir paaiškinti, kaip susiję skirtingų visuomenės gyvenimo sričių pokyčiai
- nagrinėti įvairių istorijos šaltinių informaciją, vertinti jų tinkamumą, nagrinėjant pasirinktą istorijos problemą; gebėti iš įvairių perspektyvų tyrinėti ir interpretuoti istorinę visuomenės praeitį, jos kaitos priežastis;
- būti pasirengus žodžiu, raštu, naudojant IT, diskutuoti istorijos temomis, tinkamai vartojant sąvokas, argumentuojant savo teiginius ir pagrindžiant išvadas.

4. Ugdymo gairės

XI–XII klasėse istorijos mokymas pirmiausia turėtų įtvirtinti ir restruktūrizuoti žinias, plėtoti aukštesniuosis gebėjimus ir pateikti mokslinius praeities pažinimo metodologijos pagrindus. Siekiama padėti mokiniams pasiekti brandos ir savarankiškumo, kurie padėtų renkantis tolimesnio mokymosi kryptį, taip pat efektyviai naudoti įgytas žinias ir gebėjimus kitose mokymo pakopose. Istorijos mokymas turėtų padėti ugdyti istorinį mąstymą, kuris istorijos didaktikos specialistų įvardijamas, kaip kritiškas faktų, nuomonių ir pateiktų įvykių, reiškinių bei procesų vertinimas, atsižvelgiant į laiko, erdvės, informacijos šaltinio ypatybes, skiriant faktus, požiūrius, nuomones ir jų argumentus.

Šio koncentro mokiniai turėtų savarankiškai aiškintis istorijos įvykius, reiškinius ir procesus, kelti ir tirti istorines problemas, plėtoti gebėjimus formuluoti argumentus, įrodymus, išvadas ir kurti struktūrizuotą istorinį pasakojimą. Taip pat rinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių ir vertinti jų autentiškumą ir tikroviškumą. Per istorijos pamokas reikėtų skirti nemažai dėmesio savarankiškam mokinių darbui su įvairių rūšių istorijos šaltiniais, jiems analizuoti ir interpretuoti, dirbti su įvairiais žemėlapiais.

Svarbu nepamiršti, kad „mokymąsi kuria tai, ką daro mokinys, o ne mokytojas“ (Geoffas Petty). Todėl reikia naudoti kuo įvairesnius mokymosi metodus, kurie sudarytų sąlygas diferencijuoti:

- šaltiniais paremtą mokymąsi;
- informacines ir mokymosi technologijas;
- mokymąsi, kuriam vadovauja pats mokinys.

Privalu leisti mokiniams atliktą darbą duota tema leisti pristatyti skirtingais būdais (kaip rašto darbą, „minčių žemėlapi“, pranešimą, PowerPoint pristatymą, tinklalapį ir pan.). Svarbu pasitelkti darbą grupėje ir teikti tokias užduotis, kad mokiniai galėtų padėti vienas kitam, vertinti vienas kitą.

Integruoti įvairius dalykus, remtis įvairių dalykų žiniomis reikia, nes juk pats gyvenimas neskirstomas į atskirus dalykus ir suprantamas kaip vienvė. Integruoti reikia ir dėl to, kad neliktų nė vieno mokinio, kuriam nepavyko nei viena veikla. Jei mokiniui nepavyks gerai atlikti istorijos užduočių, visada liks alternatyva kitokiai veiklai, saviraiškai. Praktinėmis užduotimis susidomėję mokiniai gali ieškoti panašių veiklų tolimesniame savo gyvenime.

Atliekant aprašomuosius darbus, analizuojant, lyginant, pristatant veiklos rezultatus atsirastų sąsajų su kitais dalykais: lietuvių kalba (aprašymai, pristatymai), IT (darbus mokiniai pristato, apibendrina naudodami IT priemones), dailė (darbų pristatymų apipavidalinimas), geografija (bandant lokalizuoti aprašomus įvykius) ir kt.

III. Istorija: mokinių pasiekimai, turinio apimtis, vertinimas

5. Mokinių pasiekimai

Bendrojo kurso medžiagoje toliau plėtojamos per ankstesnius koncentrus nagrinėtos ugdomosios veiklos sritys. Istorijos mokymas(is) apima istorijos įvykių, reiškinių, procesų analizę, informacijos rinkimą iš įvairių istorijos šaltinių, jų vertinimą ir naudojimąsi savo istorijos žiniomis ir gebėjimais.

<i>I. Istorijos raidos supratimas</i>	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos: Vertinti istorijos pažinimą kaip savęs, tautos ir pasaulio pažinimo būdą, teikiančią galimybių plėsti akiratį, formuoti pasaulėžiūrą ir pasaulėjautą. Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą.	
Esminiai gebėjimai: Susidaryti Lietuvos visuomenės raidos visumos vaizdą. Suprasti Lietuvos visuomenės raidą ir ją praeityje veikusių Europos, pasaulio ekonominių, socialinių politinių veiksnių įtaką.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas

<p>1. Įvertinti pramonės perversmą kaip visuomenės kaitą XIX a. Europoje lėmusį pagrindinį veiksnį.</p>	<p>1.1. Apibūdinti prielaidas kilti pramonės perversmui. 1.2. Aprašyti pramonės perversmo sukeltus pokyčius technologijų, ekonomijos ir socialinėje sferose. 1.3. Paaiškinti pramonės perversmo įtaką Europos visuomenės kaitai.</p>
<p>2. Analizuoti baudžios panaikinimo įtaką visuomenės kaitai Rusijoje ir Lietuvoje.</p>	<p>2.1. Nurodyti baudžios panaikinimo Rusijoje ir Lietuvoje priežastis. 2.2. Aprašyti ir konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti pramonės perversmo pradžią Lietuvoje. 2.3. Paaiškinti baudžios panaikinimo padarinius pagrindinėms socialinėms ir tautinėms visuomenės grupėms Lietuvoje.</p>
<p>3. Įvertinti pramonės perversmą kaip naujų politinių socialinių ir tautinių doktrinų atsiradimą lėmusį veiksnį.</p>	<p>3.1. Nurodyti pagrindines liberalizmo, konservatizmo ir socializmo idėjas. 3.2. Paaiškinti tautinių sąjūdžių ir konfliktų XIX a. Europoje priežastis ir padarinius, poveikį naujoms valstybėms susidaryt ir demokratizuoti.</p>
<p>4. Analizuoti lietuvių tautinio sąjūdžio raidą XIX amžiuje ir daryti išvadas apie jo įtaką Lietuvos visuomenei.</p>	<p>4.1. Apibūdinti Rusijos valdžios politiką Lietuvoje XIX amžiuje. 4.2. Aprašyti XIX a. sukilimus Lietuvoje kaip visuomenės atsaką į Rusijos vykdomą politiką. 4.3. Nurodyti lietuvių tautinio sąjūdžio siekius ir priemones tautinei savimonei skatinti. 4.4. Apibrėžti Katalikų Bažnyčios veiklą carų okupacijos metais Lietuvoje. 4.5. Paaiškinti pirmųjų politinių partijų programų nuostatų, Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų reikšmę atgimstančiai lietuvių tautai.</p>
<p>5. Įvertinti pramonės perversmą kaip naujus tarptautinius santykius lėmusį veiksnį.</p>	<p>5.1. Apibūdinti didžiųjų valstybių imperinę užsienio politiką XIX a. pab. – XX a. pr. 5.2. Paaiškinti priežastis, dėl kurių imti kurti kariniai politiniai blokai ir prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas. 5.3. Nurodyti, kodėl 1914–1918 (1919) m. vykęs karas vadinamas <i>pasauliniu</i>.</p>
<p>6. Įvertinti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo reikšmę lietuvių tautai.</p>	<p>6.1. Aprašyti Lietuvos politinės situacijos kaitą Pirmojo pasaulinio karo metais. 6.2. Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aplinkybes ir sąlygas.</p>
<p>7. Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką visuomenės kaitai.</p>	<p>7.1. Nustatyti Pirmojo pasaulinio karo poveikį pasaulio politinio žemėlapių kaitai. 7.2. Paaiškinti ryšį tarp Pirmojo pasaulinio karo rezultatų ir naujų visuomenės raidos sąlygų.</p>
<p>8. Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką visuomenės kaitai Lietuvoje.</p>	<p>8.1. Paaiškinti, kodėl 1918–1920 m. kovos Lietuvoje vadinamos <i>Nepriklausomybės kovomis</i>. 8.2. Remiantis konkrečiais Nepriklausomybės kovų laikotarpio pavyzdžiais, apibūdinti visuomenės nuostatas dėl nepriklausomos valstybės.</p>

<p>9. Analizuoti demokratijos ir diktatūros idėjų plitimo ir jų realizavimo priežastis Europoje, kilusias tarp dviejų pasaulinių karų.</p>	<p>9.1. Pavyzdžiais iliustruoti demokratijos idėjų augimą Europoje po Pirmojo pasaulinio karo. 9.2. Paaiškinti, kokiais argumentais remiama nuomonė apie demokratinio režimo krizę. 9.3. Nurodyti autoritarinių ir totalitarinių režimų Europoje įvedimo priežastis.</p>
<p>10. Įvertinti Steigiamojo Seimo reformų poveikį besikuriančiai Lietuvos valstybei.</p>	<p>10.1. Aprašyti Steigiamojo Seimo reformas Lietuvoje. 10.2. Steigiamojo Seimo 1922 m. priimtą Lietuvos Respublikos Konstituciją apibūdinti kaip demokratijos idėjų įgyvendinimą praktiškai. 10.3. Paaiškinti, kokią įtaką Lietuvos socialinio gyvenimo raidai turėjo Steigiamojo Seimo pradėtos reformos.</p>
<p>11. Palyginti Vokietijos ir Sovietų Sąjungos visuomenės totalitarizmo sąlygomis.</p>	<p>11.1. Apibūdinti Sovietų Sąjungos ir Vokietijos visuomenių gyvenimą totalitarinio režimo sąlygomis. 11.2. Paaiškinti, kaip skirtingi Sovietų Sąjungos ir Vokietijos visuomenės sluoksniai vertino jų šalyse įsitvirtinusių režimų.</p>
<p>12. Daryti išvadas, kaip keitėsi Lietuvos visuomenė demokratiniais ir autoritariniais laikotarpiais.</p>	<p>12.1. Apibūdinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių gyvenimą demokratijos (parlamentinio) režimo sąlygomis. 12.2. Apibūdinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių gyvenimą autoritarinio (prezidentinio) režimo sąlygomis. 12.3. Nustatyti ir paaiškinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių pozicijas dėl egzistavusių režimų. 12.4. Apibrėžti tautinių mažumų statusą pirmojoje Lietuvos Respublikoje.</p>
<p>13. Įvertinti Europos valstybių užsienio politiką Antrojo pasaulinio karo išvakarėse.</p>	<p>13.1. Aprašyti tarptautinių santykių XX a. 4 deš. ypatybes (Vokietijos revanšizmo politiką, SSRS ekspansionistinius siekius ir Vakarų valstybių poziciją), siejant su Antrojo pasaulinio karo priežastimis. 13.2. Paaiškinti pirmosios Lietuvos Respublikos vykdytos užsienio politikos pagrindinius bruožus. 13.3. Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės praradimo aplinkybes ir sąlygas. 13.4. Paaiškinti, kaip įvairių Lietuvos visuomenės grupių atstovai vertino valstybingumo praradimą.</p>
<p>14. Analizuoti Antrojo pasaulinio karo poveikį valstybėms ir visuomenei.</p>	<p>14.1. Įvardyti ir apibūdinti pagrindinius Antrojo pasaulinio karo etapus. 14.2. Nurodyti, kodėl 1939–1945 m. vykęs karas vadinamas <i>pasauliniu</i>. 14.3. Antrojo pasaulinio karo metų pavyzdžiais iliustruoti pasipriešinimo ir bendradarbiavimo su okupantais reiškinius. 14.4. Nusakyti įvairių visuomenės sluoksnių poziciją dėl Antrojo pasaulinio karo.</p>

	14.5. Aprašyti Antrojo pasaulinio karo nusikaltimus, ypač civilių gyventojų naikinimą, holokaustą.
15. Vertinti sovietų ir nacių okupacinę politiką Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo metais ir Lietuvos visuomenės poziciją.	15.1. Nurodyti sovietų okupacinės valdžios 1940–1941 metais Lietuvoje vykdytas politikos, ekonomikos, socialines pertvarkas ir nusikaltimus žmogiškumui. 15.2. Aprašyti nacių okupacijos Lietuvoje ypatybes, siejant jas su Lietuvos visuomenės pasipriešinimu ir bendradarbiavimu su okupantais. 15.3. Pateikti pavyzdžių, liudijančių antihumanišką nacių okupacinės politikos pobūdį Lietuvoje. 15.4. Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos visuomenės bendradarbiavimą su okupacinėmis valdžiomis ir pasipriešinimą joms.
2. Orientavimasis istorijos laike ir erdvėje	
<p>Nuostata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertinti orientavimosi istorijos laike ir erdvėje naudą, aiškinantis praeities įvykius, reiškinius ir procesus. <p>Esminiai gebėjimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atskirti svarbiausius Lietuvos ir Europos (pasaulio) istorijos laikotarpius ir pagrįsti jų ribas. • Susieti svarbiausius Lietuvos ir Europos (pasaulio) istorijos įvykius ir reiškinius. • Įvertinti istorijos žemėlapi kaip žinių apie praeitį šaltinį. • Nagrinėti, vertinti ir apibendrinti istorijos žemėlapio teikiamą informaciją. 	
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
<p>Nuostata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertinti istorijos šaltinių teikiamą naudą istorijai pažinti. <p>Esminiai gebėjimai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvertinti istorinio šaltinio tinkamumą tyrinėti pasirinktą problemą. • Nagrinėti, vertinti ir interpretuoti informaciją, gautą iš įvairių informacijos šaltinių (istorijos šaltinių (pirminių), istorikų tekstų, medijų (antrinių)). 	
4. Istorijos supratimo raiška	
<p>Nuostatos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siekti įvairiais būdais ir naudojantis įvairiomis priemonėmis perteikti savo supratimą apie praeitį. <p>Esminiai gebėjimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairiomis formomis – žodžiu, raštu, vaizdu – apibendrinti informaciją apie visuomenės raidą praeityje. • Sukurti korektišką praeities raidos pasakojimą ar kitokios formos pristatymą. 	

6. Turinio apimtis

1. Lietuvos visuomenė Europos ir pasaulio pokyčių XIX–XX a. pr. aplinkoje. Pramonės perversmo sukelti pokyčiai pasaulyje ir jų raiška Lietuvoje. Lietuvos visuomenės tautinės ir socialinės struktūros kaita XIX a. Rusijos valdžios politika Lietuvoje ir visuomenės atsakai: XIX a. sukilimai Lenkijoje ir Lietuvoje, tautinis sąjūdis. Tautiniai sąjūdžiai Europoje ir lietuvių moderniosios tautos formavimasis XIX a. idėjinių politinių srovių kontekste. Didžiųjų valstybių imperinė užsienio politika ir visuomenės kaita Europoje Pirmojo pasaulinio karo metais. Autonomijos siekiai ir Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas.

2. Visuomenė 1919–1945 m. Pirmojo pasaulinio karo poveikis Europos ir Lietuvos raidai. Demokratijos tendencijų klostymasis Europos valstybėse po Pirmojo pasaulinio karo. Steigiamojo Seimo reformų Lietuvoje įtaka visuomenės raidai. Diktatūrų augimas Europoje. Sovietų Sąjungos ir Vokietijos visuomenės totalitarizmo sąlygomis. Piliečių ir valdžios santykiai Lietuvoje demokratiniu ir autoritariniu laikotarpiu. Tautinės mažumos Lietuvos Respublikoje. Antrojo pasaulinio karo priešastys. Molotovo ir Ribentropo paktų įgyvendinimas. Lietuvos nepriklausomybės praradimas. Lietuvos gyvenimo sovietizavimas 1940–1941 metais. Nacių administracinė, ekonominė, kolonizacinė politika Lietuvoje. Pasipriešinimas ir bendradarbiavimas su okupantais. Holokaustas Lietuvoje. Antrojo pasaulinio karo padariniai.

7. Vertinimas

Čia pateikiami mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai. Jie padeda mokytojui stebėti, apibendrinti, fiksuoti individualius mokinių pasiekimus ir diferencijuoti užduotis. Patenkinamojo, pagrindinio ir aukštesniojo lygių požymiai yra ne kiekybiniai, o kokybiniai. Jais siekiama ne tik vertinti mokinių pasiekimus lygiais, balais, bet ir norima, kad šie kriterijai padėtų mokytojams įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus ir planuoti, kaip juos ugdyti, siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų.

Mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Žinios ir supratimas	Remdamiesi žiniomis, apibūdina tik pačius pagrindinius nagrinėtus Lietuvos, Europos ir pasaulio praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia ir tinkamai vartoja tik pagrindines istorijos sąvokas.	Remdamiesi žiniomis, apibūdina nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia ir tinkamai vartoja daugumą svarbiausių istorijos sąvokų, kurių mokėsi.	Remdamiesi žiniomis, tiksliai ir nuosekliai apibūdina nagrinėtus Lietuvos, Europos ir pasaulio praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibrėžia visas svarbiausias istorijos sąvokas, kurių mokėsi, jas tinkamai vartoja.
2. Problemų sprendimas	Išskiria keletą visuomenės kaitos bruožų ir pateikia jų vertinimus. Paaiškina pačias svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus	Pagal pasirinktus kriterijus aiškina istorinės visuomenės kaitos bruožus, jų sąsajas su konkrečiais istorijos laikotarpiais.	Pagal savo suformuluotus kriterijus išskiria ir vertina istorines visuomenės kaitos priežastis. Pateikia nagrinėjamų istorijos laikotarpių savitumo pavyzdžių.

	tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpiais. Nevisiškai nustato įvykių ir reiškinių priežastis ir padarinius to meto visuomenei.	Paaiškina svarbiausias tam tikrų Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpių problemas. Nustato tik pagrindines įvykių ir reiškinių priežastis bei padarinius to meto visuomenei.	Paaiškina svarbiausias tam tikrų Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpių problemas ir jų sprendimo būdus, pagrindžia jų pamokų aktualumą dabarčiai. Nustato įvykių ir reiškinių priežastis, įvertina jų poveikį to meto visuomenei ir tolesnei istorinei kaitai.
3. Praktiniai ir veiklos gebėjimai	Palygina istorijos laikotarpius tik pagal kelis akivaizdžius kriterijus. Žemėlapyje lokalizuoja tik pagrindinius įvykius ir reiškinius, nenuosekliai aiškina jų vystymąsi. Nekritiškai vertina istorijos šaltinius ir jų teikiamą informaciją.	Vadovaudamiesi pasirinktais kriterijais, lygina svarbiausius istorijos laikotarpius. Žemėlapyje lokalizuoja įvykius, reiškinius, aiškina jų vystymąsi. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, jų teikiamą informaciją, apibendrina ir daro išvadas.	Vadovaudamiesi pasirinktais kriterijais, lygina svarbiausius istorijos laikotarpius. Žemėlapyje lokalizuoja įvykius ir reiškinius, aiškina jų vystymąsi, nurodo vienokius ar kitokius rezultatus lėmusius veiksnius. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, jų teikiamą informaciją, savarankiškai apibendrina ir daro išvadas.
4. Komunikavimas	Ne visada suprantamai išreiškia savo istorijos supratimą, daro klaidų, vartodamas svarbiausias istorijos sąvokas.	Pakankamai aiškiai išreiškia savo istorijos supratimą, tiksliai vartoja svarbiausias istorijos sąvokas.	Tiksliai ir aiškiai išreiškia savo istorijos supratimą, tinkamai vartoja visas istorijos sąvokas, kurių mokėsi.
5. Mokėjimas mokyti	Mokytojo padedami, kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Vertina savo mokymąsi.	Savarankiškai pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi.	Savarankiškai kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus, atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi. Nurodytu būdu stebi savo mokymosi procesą.

8. Išsiugdytos nuostatos

Mokiniai supranta, kad nepažįstant istorijos neįmanoma objektyviai vertinti dabartinio gyvenimo ir prognozuoti jo kaitos. Jie, remdamiesi išsamia informacija, vertina ir sprendžia apie praeityje gyvenusių žmonių gyvenimą. Suvokia demokratinės visuomenės, valstybės puoselėjimo ir išsaugojimo svarbą ateinančioms kartoms. Stengiasi objektyviai vertinti savo tautos ir valstybės istoriją. Suvokia kitas tautas ir kultūras kaip unikalų ir saugotiną žmonijos istorijos raidos rezultatą. Stengiasi kritiškai vertinti bet kurių istorijos įvykių ir šiandienio gyvenimo pokyčių interpretacijas. Siekia įvairiais aspektais nušviesti pasirinktą nagrinėti problemą ar klausimą.